EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 06 04
COM(2025) 610 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

kuria Latvijai leidžiama nukrypti nuo Tarybos pagal Reglamentą (ES) 2024/1263 nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo (Nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos aktyvavimas)

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

kuria Latvijai leidžiama nukrypti nuo Tarybos pagal Reglamentą (ES) 2024/1263 nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo (Nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos aktyvavimas)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnį,

atsižvelgdama į Reglamentą (ES) 2024/1263, ypač į jo 26 straipsnį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

kadangi:

(1) pagrindiniai reformuotos ES ekonomikos valdymo sistemos elementai yra Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros[1] kartu su iš dalies pakeistu Reglamentu (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo[2] ir iš dalies pakeista Tarybos direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms[3]. Sistemos tikslas – užtikrinti valstybės skolos tvarumą ir tvarų bei integracinį augimą vykdant reformas ir investicijas. Ja valstybės narės skatinamos prisiimti atsakomybę ir skiriamas dėmesys vidutinės trukmės laikotarpiui ir veiksmingam bei nuosekliam taisyklių laikymosi užtikrinimui;

(2) vienintelis kiekvienos valstybės narės metinės fiskalinės priežiūros veiklos rodiklis ir naujosios ekonomikos valdymo sistemos pagrindas yra pagal Reglamento (ES) 2024/1263 17 straipsnio 1 dalį arba 19 straipsnį Tarybos rekomendacijoje nustatytas didžiausias grynųjų išlaidų augimo tempas. Toje Tarybos rekomendacijoje nustatytas didžiausias grynųjų išlaidų augimo tempas sąlygoja ketverių arba penkerių metų biudžeto apribojimą, grindžiamą ketverių metų koregavimo laikotarpiu, kuris pratęsimo atveju gali būti pratęstas papildomam ne ilgesniam kaip trejų metų laikotarpiui;

(3) pagal Reglamento (ES) 2024/1263 26 straipsnį sistemoje numatoma lanksčiai taikyti taisykles, kai išskirtinės aplinkybės, kurių valstybė narė negali kontroliuoti, daro didelį poveikį viešiesiems finansams. Tokiu atveju, gavusi valstybės narės prašymą ir

---

1 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97, (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

2 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (OL L, 209, 1997 8 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/2024-04-30).

3 2011 m. lapkričio 8 d. Tarybos direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (OL L, 306, 2011 11 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/2024-04-30).

remdamasi Komisijos rekomendacija, pagrįsta jos analize, Taryba per keturias savaites nuo Komisijos rekomendacijos pateikimo gali priimti rekomendaciją, kuria valstybei narei leidžiama nukrypti nuo jai Tarybos nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo, kai i) išskirtinės aplinkybės, kurių valstybė narė negali kontroliuoti, ii) daro didelį poveikį atitinkamos valstybės narės viešiesiems finansams ir iii) jei toks nuokrypis nekelia pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutinės trukmės laikotarpiu. Taryba turi nustatyti tokio nuokrypio terminą;

(4) 2022 m. kovo 10–11 d. Versalyje susitikę valstybių ir vyriausybių vadovai, atsižvelgdami į Rusijos karinę agresiją prieš Ukrainą, įsipareigojo stiprinti Europos gynybos pajėgumus. Šie tikslai pakartoti Saugumo ir gynybos strateginiame kelrodyje. 2025 m. kovo 6 d. išvadose dėl Europos gynybos Europos Vadovų Taryba palankiai įvertino Komisijos ketinimą rekomenduoti koordinuotai aktyvuoti nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą pagal Stabilumo ir augimo paktą kaip neatidėliotiną priemonę;

(5) 2025 m. kovo 19 d. komunikate[4] Komisija, siekdama kuo labiau padidinti poveikį ES gynybos pajėgumams, visas valstybes nares paragino koordinuotai pasinaudoti nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos teikiamomis lankstumo galimybėmis. Šiomis lankstumo galimybėmis siekiama palengvinti perėjimą prie nuolat didesnio gynybos išlaidų lygio. Tame komunikate aprašoma, kad aktyvavus nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą valstybėms narėms būtų leidžiama nukrypti nuo didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo, Tarybos nustatyto patvirtinant vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus arba nustatant taisomuosius planus pagal perviršinio deficito procedūrą, jei šis nuokrypis būtų pateisinamas gynybos išlaidų padidėjimu, palyginti su baziniais metais, ir jei metinis perviršis laikotarpiu iki 2028 m. neviršytų 1,5 % BVP. Šį dydį viršijančiam padidėjimui būtų taikomas įprastas atitikties vertinimas. Toks didžiausias dydis yra būtinas, kad nekiltų pavojus fiskaliniam tvarumui, kartu leidžiant visoms valstybėms narėms pasinaudoti lankstumo galimybe joms pereinant prie didesnio gynybos išlaidų lygio. Siekiant užtikrinti, kad papildoma lankstumo galimybe būtų naudojamasi tik pagal numatytą jos paskirtį, tikslios sumos bus nustatytos gavus galutinius duomenis;

(6) 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomendacija[5] patvirtintas Latvijos grynųjų išlaidų planas;

(7) 2025 m. balandžio 28 d. Latvija Tarybai ir Komisijai pateikė prašymą aktyvuoti nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą;

(8) savo prašyme Latvija nurodo, kad, didėjant geopolitinei įtampai, besitęsiantis Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir jo grėsmė Europos saugumui yra egzistencinis iššūkis Sąjungai, todėl reikia gerokai padidinti gynybos išlaidas. Ši padėtis yra išskirtinė aplinkybė, kurios nė viena valstybė narė negali kontroliuoti;

(9) savo prašyme Latvija pateikia duomenis apie bendras gynybos išlaidas (1 lentelė). Latvija pripažįsta, kad 2025 m. sausio 21 d. Tarybos patvirtintame grynųjų išlaidų plane visapusiškai atsispindi numatomas gynybos išlaidų padidėjimas iki 3,8 % BVP 2026 m., 4,0 % 2027 m. ir 3,9 % 2028 m. Be to, Latvija numato gerokai padidinti gynybos išlaidas, kad būtų pasiektas 5 % BVP lygis pagal NATO metodiką, ir tą lygį

[4] 2025 m. kovo 19 d. Komisijos komunikatas (C(2025) 2000 *final*).

[5] 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomendacija, kuria pritariama Latvijos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui, (OL C, C/2025/652, 2025 2 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/652/oj).

išlaikyti ilguoju laikotarpiu. Todėl gynybos išlaidų padidėjimas daro didelį poveikį Latvijos viešiesiems finansams;

1 lentelė. Bendros gynybos išlaidos Latvijoje

	2021 a	2022 a	2023 a	2024 b	2025 b
Bendros valdžios sektoriaus išlaidos gynybai (% BVP)	2,5	2,4	3,1	3,0	3,3

Šaltinis: a: Eurostatas; b: Tarybai ir Komisijai Latvijos pateikta informacija.

(10) Latvija apskaičiavo, kad nuo 2021 m. iki 2025 m. bendrų gynybos išlaidų, išreikštų BVP dalimi, padidėjimas sudarys apie 0,8 proc. punkto, todėl prisideda prie valdžios sektoriaus balanso blogėjimo ir valdžios sektoriaus skolos didėjimo. Konkrečiai, Latvija numato, kad vidutinės trukmės laikotarpiu valstybės skola didės ir viršys 55 % BVP, o vėliau palaipsniui mažės ir 2038 m. sudarys 47 % BVP, jei bus visiškai pasinaudota nacionaline nukrypti leidžiančia išlyga;

(11) jei visos kitos sąlygos vienodos, per nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos taikymo laikotarpį padidėjus išlaidoms, iki to laikotarpio pabaigos padidės valdžios sektoriaus skola ir deficitas. Komisijos parengtos orientacinės projekcijos, pagal kurias daroma prielaida, kad pagal šią rekomendaciją leidžiamas maksimalus valdžios sektoriaus išlaidų padidėjimas iki 2028 m. bus linijinis, rodo, kad deficito santykis su BVP ir skolos santykis su BVP 2028 m. būtų atitinkamai 1,3 proc. punkto ir 2,7 proc. punkto didesni nei tuo atveju, jei grynosios išlaidos didėtų laikantis Tarybos rekomendacijoje C/2025/652 nustatyto plano. Todėl tam, kad būtų įvykdyti fiskalinės sistemos reikalavimai, be kita ko, siekiant užtikrinti, kad skolos santykis vidutinės trukmės laikotarpiu būtų pradėtas patikimai mažinti arba būtų toliau patikimai mažinamas, arba išliktų apdairaus lygio, nesiekiančio 60 % BVP, ir kad deficitas vidutinės trukmės laikotarpiu būtų sumažintas iki mažesnio už 3 % BVP lygio ir išliktų mažesnis už pamatinę vertę, po nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos taikymo laikotarpio greičiausiai reikėtų papildomo fiskalinio koregavimo. Latvija pripažįsta, jog dėl struktūriškai didesnių gynybos išlaidų ateityje gali prireikti politikos, kuria būtų užtikrinta, kad vidutinės trukmės laikotarpiu būtų išlaikytas fiskalinis tvarumas ir atitiktis fiskalinėms taisyklėms;

(12) nacionalinės statistikos institucijos ir Eurostatas renka ir skelbia valdžios sektoriaus išlaidų gynybai duomenis, suskirstytus pagal Europos nacionalinių sąskaitų sistemoje (2010 m. ESS)[6] taikomo tarptautinio valstybės funkcijų klasifikatoriaus (COFOG)[7] ekonomines funkcijas. Šie duomenys yra tinkami siekiant įvertinti gynybos išlaidų poveikį valdžios sektoriaus deficitui, skolai bei grynosioms išlaidoms ir susijusioms sąvokoms. Eurostatas, glaudžiai bendradarbiaudamas su nacionalinėmis statistikos institucijomis, nustatys duomenų rinkimo procesą. Atskaitos taškas turėtų būti COFOG gynybos kategorijos ir kartu reikėtų atsižvelgti į NATO apibrėžtį ir išlaikyti

6 Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 549/2013 (OL L 174, 2013 6 26, p. 1).

7 Manual on sources and methods for the compilation of COFOG statistics — Classification of the Functions of Government (COFOG) — 2019 edition.

galimybę šalinti anomalijas, kurių gali atsirasti dėl atitinkamų metinių ataskaitų teikimo sistemų skirtumų. Duomenų rinkimo procesą reikia suderinti su PDP duomenų teikimo terminais;

(13) be to, pagal kai kurias nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos taikymo laikotarpiu pasirašytas karinės įrangos sutartis karinė įranga gali būti pristatoma vėlesniu etapu, todėl poveikį viešiesiems finansams tai darys tik pasibaigus išlygos taikymo laikotarpiui. Siekiant atsižvelgti į šį galimą atvejį, pagal nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą suteikta lankstumo galimybė taip pat turėtų būti taikoma gynybos išlaidoms, susijusioms su tokiu vėlesniu pristatymu, su sąlyga, kad atitinkamos sutartys buvo pasirašytos išlygos taikymo laikotarpiu ir kad šios atidėtos gynybos išlaidos išliktų ne didesnės už pirmiau minėtą bendrą viršutinę ribą;

(14) pirmiau minėta lankstumo galimybė būtų automatiškai taikoma išlaidoms, finansuojamoms paskolomis, suteiktomis pagal naująją Europos saugumo veiksmų (SAFE) stiprinant Europos gynybos pramonę priemonę[8]. Todėl valstybės narės praneštų Eurostatui apie visas pagal SAFE priemonę patirtas su gynyba susijusias išlaidas, priklausančias kategorijoms „gynybos produktai“ ir „kiti gynybos tikslams skirti produktai“, apibrėžtoms pasiūlyme dėl Reglamento, kuriuo nustatoma SAFE priemonė;

(15) šia rekomendacija nekeičiamos valdžios sektoriaus deficito, skolos bei grynųjų išlaidų apibrėžtys ir susijusios sąvokos. Tomis sąvokomis grindžiamus duomenis Latvija turi surinkti ir pateikti pagal reglamentus (ES) 2024/1263, Nr. 479/2009 ir Nr. 549/2013,

REKOMENDUOJA:

1. 2025–2028 m. laikotarpiu Latvijai leidžiama nukrypti nuo Tarybos rekomendacijoje C/2025/652[9] nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo ir jį viršyti, jei tą didžiausią augimo tempą viršijančios grynosios išlaidos neviršija:

   i) gynybos išlaidų, išreikštų BVP procentais, padidėjimo nuo 2021 m.;

   ii) su sąlyga, kad nuokrypis viršijant didžiausią grynųjų išlaidų augimo tempą neviršija 1,5 proc. BVP.

2. Po 2028 m. Latvija vis dar gali nukrypti nuo Tarybos rekomendacijoje pagal Reglamento (ES) 2024/1263 17 arba 19 straipsnį nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo ir jį viršyti, jei tą didžiausią grynųjų išlaidų augimo tempą viršijančios grynosios išlaidos yra susijusios su karinės įrangos pristatymu, dėl kurio sutartys sudarytos iki 2028 m. pabaigos, ir išlieka ne didesnės už pirmiau minėtą bendrą viršutinę ribą.

---

8 Tarybos reglamentas (ES) 2025/..., kuriuo nustatoma Europos saugumo veiksmų (SAFE) stiprinant Europos gynybos pramonę priemonė.

9 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomendacija, kuria pritariama Latvijos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui, (OL C, C/2025/652, 2025 2 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/652/oj).

3. Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 22 straipsnio 7 dalį, šia rekomendacija leidžiami nuokrypiai nuo Tarybos nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo Latvijos kontrolės sąskaitoje nebus registruojami kaip debetai.

4. Kad būtų užtikrintas teisingas papildomų išlaidų registravimas, Latvija faktinius ir planuojamus duomenis, susijusius su bendromis gynybos išlaidomis (COFOG 02 skyrius) ir investicijomis į gynybą (COFOG 02 P.51 skyrius), taip pat išlaidomis, kurios turi būti finansuojamos į COFOG 02 skyrių nepatenkančiomis SAFE paskolomis, turi įtraukti:

   a) už T−4, T−3, T−2 ir T−1 metus (T metai yra einamieji metai) – į ataskaitas Komisijai (Eurostatui) pagal Tarybos reglamentą (ES) Nr. 479/2009;

   b) už laikotarpį nuo 2021 m. iki T (einamųjų) metų – į nacionalinius vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus ir metines pažangos ataskaitas pagal Reglamento (ES) 2024/1263 11 straipsnio 1 dalį, 15 straipsnį ir 21 straipsnio 1 dalį;

   c) už T (einamuosius) ir T+1 metus – į biudžeto planų projektus pagal Reglamentą (ES) Nr. 472/2013.

Ši rekomendacija skirta Latvijai.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė